

חוויה בשולחן שבת

לפרשת וארא

מתוך ספרי 'תורתך שאלתי'

צאת שבת	כניסת שבת
ירושלים 17:45	16:30
תל אביב 17:46	16:45
חיפה 17:44	16:36
באר שבע 17:47	16:51

מקום מרכזי לפרשת השבוע בשולחן השבת, במהלך הסעודה. בהכנה קלה, ניתן "לשדרג" את הרעיון הקצר ולהפוך אותו לחוויה חינוכית מעצימה, שבאמצעותה נעביר לילדים מסרים חינוכיים, תוך העשרת השיח התורני בשולחן שבת. לפניכם 3 "מערכים" לשולחן שבת, אחד לכל סעודה. הראשון עוסק בשאלה מדוע הקב"ה אמר למשה להמתין לפרעה על שפת היאור. השני בשאלת הבחירה המפורסמת, מה חטאו של פרעה, הרי לאחר שהקשה הקב"ה את לבו נשללה ממנו הבחירה. השלישי, בשאלה מדוע לא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה במכת שחין.

השאלות והתשובות מתוך ספרי 'תורתך שאלתי', לימוד פרשיות התורה בדרך שאלות ותשובות

סעודה ראשונה

מדוע נאמר למשה להמתין לפרעה על שפת היאור?

שאלה שנעלה לשיח בשולחן שבת:

הקב"ה אמר למשה: "לָךְ אֶל פְּרַעְה בְּבֹקֶר הַיּוֹם יֵצֵא הַמִּיָּמָה וְנִצְבָּתָ לְקִרְאָתוֹ עַל שְׂפַת הַיָּאֹר" [ז, טו]. נשאלת השאלה: מדוע להמתין לו ולדבר איתו על שפת היאור דוקא?

1

ניתן לבני המשפחה לנסות ולענות על השאלה.

השיח יעורר דיון בשולחן שבת. נקודות להכוונת הדיון:

1. נזכיר לילדים את דברי חז"ל על השימוש היומי שעשה פרעה ביאור.
2. נכוון אותם לחשוב, מה היה ייעוד היאור בעיני המצרים, למה שימש?
3. נמקד אותם לחשוב, מה היתרון של שיחת משה עם פרעה ביאור, ולא בארמון.

2

לאחר מכן נשיב את תמצית התשובות* שלפניכם:

- **מדרש רבה (ט, ח):** "לא היה יוצא אלא המימה [בבוקר], לפי שאותו רשע היה משתבח ואומר שהוא אלוה ואינו יוצא לנקביו, לפיכך היה יוצא בבקר. בשעה שהוא נצרך תפוש אותו".
- **פסיקתא זוטרתי:** "לפי שאלוהותו היה היאור".
- **מדרש שכל טוב:** "שהרי אומר לך אתמול שאין לו פנאי לדבר עמך, ועכשיו לך אצלו בבקר שהוא יוצא לשפוך מים, היינו דנצרך לנקביו. 'וְנִצְבָּתָ לְקִרְאָתוֹ', תפוש אותו כדי שיתבייש מפניך... כשתראהו נצרך לנקביו, הרי הוא מתבייש ונחשב לפניך כהדיוט. 'עַל שְׂפַת הַיָּאֹר', מקום שאין דרך לנטות לו ימין או שמאל להשמט ממך".
- **בכור שור:** משום שדרכם של השרים והמלכים לטייל על שפת הנהר, ולהוליך בידם עופות. הקב"ה אמר לו שיוכל לדבר אתו, משום שרוב עמו לא נמצא שם.
- **הטור הארוך:** משום שהיה זה מקום פתוח, שיוכל לדבר עמו, שהרי ביתו סגור ולא היה השומר נותן לו להיכנס אליו.
- **אברבנאל:** הקב"ה אמר למשה שילך אל פרעה בבקר, כשיוצא ליאור בדרך אימון שמחמם גופו לפני האכילה, (ולא לארמונו), משום ש'עַל שְׂפַת הַיָּאֹר', כשראיית המים תועיל לזכך את עיניו ותסייע לראייתו.

3

*לתשובות נוספות ניתן לעיין בספרי תורתך שאלתי

מעוניינים להפיץ באזורים את עלוני 'חוויה בשולחן שבת' המודפסים?

שלחו את המילים 'עלון מודפס' למייל Office@shaalti.co.il או לוואטסאפ 052-9453811

חזויה בשולחן שבת
לפרשת וארא

השאלות והתשובות מתוך ספרי 'תורתך שאלתי', לימוד פרשיות התורה בדרך שאלות ותשובות

סעודה שניה **מדוע פרעה נענש, הרי נשללה ממנו הבחירה?**

שאלה שנעלה לשיח בשולחן שבת:

הקב"ה אמר למשה: "וְאֲנִי אֶקְשֶׁה אֶת לֵב פְּרַעֲהַ" [ז, ג].
 נשאלת השאלה: **מדוע פרעה נענש, הרי לאחר**
שהקשה הקב"ה את לבו נשללה ממנו הבחירה?

1

ניתן לבני המשפחה לנסות ולענות על השאלה.

השיח יעורר דיון בשולחן שבת. נקודות להכוונת הדיון:

1. נכוון את הילדים לחשוב, מה משמעות אדם שחטא וחוזר בו מחטאו.
2. נסביר להם את משמעות התשובה, שנותן הקב"ה הזדמנות לכל חוטא.
3. נשאל אותם כמה הזדמנויות נתן הקב"ה לפרעה לשוב, ומה היה חטאו.

2

לאחר מכן נשיב את תמצית התשובות * שלפניכם:

- **מדרש רבה (יג, ג):** "אמר רבי שמעון בן לקיש: יסתם פיהם של מינים... שהקב"ה מתרה בו באדם פעם ראשונה, שניה ושלישית ואינו חוזר בו, והוא נועל לבו מן התשובה כדי לפרוע ממנו מה שחטא, אף כך פרעה הרשע, כיון ששיגר הקב"ה 5 פעמים ולא השגיח על דבריו, אמר לו הקב"ה: אתה הקשית ערפך והכבדת את לבך הריני מוסיף לך טומאה על טומאתך, הוי 'כִּי אֲנִי הַכְבַּדְתִּי אֶת לְבֹאֲי, מהו 'הַכְבַּדְתִּי? שעשה הקב"ה את לבו ככבד הזה... כך נעשה לבו של פרעה ככבד הזה ולא היה מקבל דבריו של הקב"ה".
- **רש"י:** בחמש מכות הראשונות לא נאמר 'ויחזק ה' את לב פרעה', אלא רק 'ויחזק לב פרעה'. הקב"ה הקשה את לבו רק בחמש המכות האחרונות.
- **רבי חיים פלטיאל:** הקב"ה מתנהג עם בריותיו בהתאם לרצונות ונטיות ליבם. משיודע שאין כוונתם של הרשעים לשוב למוטב, הרי ש"עוזר" להם לממש כוונתם, כפי שאומרים חז"ל 'הלעיטוהו לרשע וימות', בבחינת 'הבא ליטמא פותחין לו' (עיין ב"ק סט ע"א).
- **אברבנאל:** החוטא אמור למות, כעונש על חטאו. הקב"ה ברוב חסדיו המציא והנחיל דרכי תשובה למי ששב אליו, אולם פרעה לא רצה לעזוב את דרכו החוטאת והיה בבחינת 'טובל ושרץ בידו', ולא ראוי היה שיקבל הקב"ה את תשובתו.
- **ספורנו:** ה' לא נטל ממנו את הבחירה, אלא חיזק את ליבו, שיוכל לעמוד במכות שספג.

3

תשובה ל"מיטיבי לכת":

רמב"ם (הל' תשובה פ"ו ה"ג): "ואפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים עד שיתן הדין לפני דיין האמת שיהא הפרעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו שמונעין ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו כדי שימות ויאבד בחטאו שיעשה... כלומר חטאו ברצונם והרבו לפשוע עד שנתחייבו למנוע מהן התשובה שהיא המרפא, לפיכך כתוב בתורה ואני אחזק את לב פרעה, לפי שחטא מעצמו תחלה והרע לישראל הגרים בארצו שנאמר 'הבה נתחכמה לו', נתן הדין למנוע התשובה ממנו עד שנפרע ממנו, **לפיכך חזק הקב"ה את לבו**. ולמה היה שולח לו ביד משה ואומר: שלח ועשה תשובה, וכבר אמר לו הקב"ה: אין אתה משלח, שנאמר 'וְאַתָּה וְעַבְדְּךָ יִדְעֵתִי...', ואולם בעבור זאת העמדתך, **כדי להודיע לבאי העולם שבזמן שמונע הקב"ה התשובה לחוטא אינו יכול לשוב, אלא ימות ברשעו שעשה בתחילה ברצונו**".

4

לפרשת וארא

סעודה שלישית מדוע החרטומים לא יכלו לעמוד לפני משה במכת שחין?

לא יכלו לעמוד לפני משה במכת שחין?

1. נסביר ונתאר לילדים את מכת שחין ונזקיה.

3. נכון אותם לחשוב מה חשו המצרים ומנהיגיהם בעקבות השחין.

- **מדרש רבה (יא, ו):** "למה לא יכלו לעמוד מפני משה? לפי שהם השיאו עצה לפרעה להשליך ליאור כל הבן הילוד כדי שימות משה, ועוד שהיו מחייבין אותו הריגה על שהסיר העטרה מראש פרעה לראשו לפיכך 'וְלֹא יִכְלוּ הַחֲרָטָמִים...'".
- **מדרש שכל טוב:** "שפרח בבשרם, שהרי בשאר מכות היו יכולין לשמט עצמם לפי שעה ממה ולאמר כי הם אינם לוקים עם שאר בני העם, אבל בשחין לא, כי היה השחין בחרטומים ובכל מצרים".
- **רמב"ן:** החרטומים הסתגרו בבתיים מבושה, לאחר שהתמלאו בשחין, ועל כן לא נראו לפני משה.
- **בכור שור:** משום שהשחין מכה בברכים ובשוקיים, כפי שכתוב בקללות 'וַיִּכָּה ה' בְּנִשְׁחִין מִצְרַיִם' (דברים כח, כז).
- **רבי חיים פלטיאל:** משה היה חשוב בעיניהם ובעיני פרעה ועבדיו, כפי שכתוב 'גַּם הָאִישׁ מֹשֶׁה גָדוֹל מְאֹד'. במכה זו הם לא יכלו לעמוד מפניו בגלל השחין, כשישבו הם לא יכלו לעמוד מפניו ולכבדו.

4

מלבי"ם: בשלוש המכות הראשונות, שנעשו על ידי אהרן, ניסו גם החרטומים להראות את כוחם. במכות ערוב ודבר, שהיכה הקב"ה הם לא ניסו, אולם במכת שחין שהיכו משה ואהרן רצו גם הם להידמות להם ולעשות כמוהם, אך לא יכלו לעמוד לפני משה 'כִּי הָיָה הַשְּׁחִין בְּחֶרְטָמָם' עצמם. בנוסף, הם לא יכלו לנסות לעשות את השחין על אף אחד, משום שהשחין היכה בכל מצרים.

תור הבנה - מה נוכל לקחת מכך לחיינו ביום יום, מה נוכל ללמוד מכך לעצמינו.

נקודה להדגשה: אמונה - עוצמת המכות שהיכה הקב"ה את המצרים וחוסר יכולתם להתמודד.

***לתשובות נוספות ניתן לעיין בספרי תורתך שאלתי**

שאלות נוספות להרחבה

השאלות והתשובות מתוך

ספרי 'תורתך שאלתי'

אֵלֶּה רְאֵשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל... [ו, יד]

מדוע רק שלושת השבטים מתייחסים, ולא האחרים?

וַיִּקַּח עִמָּרָם אֶת יוֹכָבֵד בִּדְתּוֹ לֹא לְאִשָּׁה וּלְיֶלֶד לֹא אֶת אֶהְרֹן וְאֶת מֹשֶׁה (ו, כ)

כיצד הסכים ה' שייצא אדם גדול כמשה מנישואים שעתיד להזהיר עליהן?

... וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי שֶׁבַע וּשְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה (ו, טז)
מדוע מנתה התורה רק את שנותיו של לוי?

ומֹשֶׁה בֶּן שְׁמֹנִים שָׁנָה וָאַהֲרֹן בֶּן שָׁלֹשׁ וּשְׁמֹנִים שָׁנָה בְּדַבָּרָם אֶל פְּרָעָה (T, T)

מדוע התורה ציינה את שנותיהם?

הַעֲתִירוּ אֶל ה' וַיִּסַּר הַצַּפְרָדְעִים מִמֶּנִּי וּמֵעַמִּי (ד, ח)

מדוע פרעה ביקש זאת ממשה ולא מהחרטומים?

מעוניינים בעלון חויה בשולחן שבת? סרקו